



De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Quousque diuinatio ex aliis signis, ad secundam speciem pertinentibus, vt ex motu, volatu, vocibus auium, vel aliorum animalium aut hominum capi possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

dixerint esse probabile aut verisimile: quia cum reuera nihil tale ex altris colligi possit, omnis talis prædictio referenda est ad disciplinam malignorum spirituum, & occultam eorum societatem. Et sanè perniciosum est, putare regulas illas esse probabiles, cum eadem ferè incommoda sequantur: & ipsi astrologi, quos Ecclesia damnat, sæpè non plus dicant. fatentur enim suas prædictiones non esse semper certas, & posse interdum aliter euenire. nihilominus meritò reiiciuntur tamquam impostores, & occulta commercia cum diabolo habentes, fallaciæ eius disciplinæ dediti. Si verò solum in genere pronuntient, ita ut probabilis ratio reddi possit ex ætate, dispositione corporis, temperamento, consuetudine vitæ, aut æris affectione, quæ ex siderum concursu vel aspectu proueniat; non sunt condemnandi.

43
Vnde prædicant veritas.

Petes, Vnde ergo fit ut astrologi interdum etiam in particulari vera prædicant?

Respondeo. Id fieri ex quatuor vel quinque causis; ut colligi potest ex D. Augustino lib. de diuinatione. dæmonu cap. 3. & habetur cap. Sciendum. 26. q. 4. & lib. 2. de Genesi ad litteram, cap. 17. Primò, Id fit ex eo, quòd dæmon sæpè procuret quod prædictum est, ut pestiferam artem commendet. vnde maximè illi cauendi qui sæpius vera dicunt, ut monet idem Augustinus lib. 2. de Gen. cap. 17. quia certius est illos cum dæmone habere commercium. Secundò, Quia interdum casu ita accidit, ut idem docet lib. 7. confess. c. 6. Tertiò, Quia animus hominis, cui bona denuntiantur, excitatur ad audendum, omniaque tentanda ut assequatur; persuadet enim sibi fauorem cæli & numinis se habere: & è contrario cui mala, deicitur in desperationem, putans numen sibi esse aduersum; & sic mirum non est si vtrique quod prædictum est obueniat. sic exercitus sæpè vicerunt & victi sunt. Quartò, Quia res sæpè ex aliis circumstantiis sagaci ingenio conici potest. Quintò, Quia sæpè dæmon suggerit sibi nota, præsertim cum hoc genus hominum plerumque expressum cum illo pactum & commercium habeat, ut docet D. Augustin. lib. 5. de ciuit. Dei cap. 17. in fine. His adde, eos multò sæpius falsa prædicere quàm vera, sed illa non notari: imò Phauorinus apud Gellium lib. 14. cap. 1. ait, partem millesimam eorum, quæ quotidie prædicunt, veram non esse. Vide de eadem re Ciceronem lib. 2. de Diuinatione, vbi dicit: *Promiserunt astrologi Pompeio, Crasso, & Cesari lætissima omnia: non nisi iam senes domi cum summa gloria morituros: at quisque eorum infelicitè & immaturè perit.*

D V B I T A T I O VII.

Quousque diuinitio ex aliis signis, ad secundam speciem pertinentibus, ut ex motu, volatu, vocibus auium, vel aliorum animalium, aut hominum capi possit.

D. Thom. art. 1.

44
Quomodo hæc signa inspiciantur.

Notandum est Primò, Hæc signa non posse inspicere tamquam causas euentuum futurorum, (neque enim vllus vniquam haruspex aut chironianicus ita illa accepit aut intellexit) &

multò minùs tamquam effectus illorum euentuum, cum præcedant illos. Itaque considerantur ut signa instituta & directà ab eadem causa, à qua euentus illi vel efficienter proueniunt, vel saltem ut res futura; præuisi sunt: quo modo Origenes dicebat, aspectus siderum; futuros euentus præsignare.

Norandum Secundò, Hæc signa posse prouenire vel à sola causa naturali, vel ex peculiari directione diuina, vel procuratione dæmonis. His positis,

Dico Primò, Licitum est ex huiusmodi signis prædicere omnes euentus, qui per illa, ut à causa naturali proueniunt; significari possunt; seu illos euentus, qui ab eadem causa naturali sequi solent. Sic ex volatu auium aut cantu prædici possunt tempestates, venti, pluuia, serenitates, de quibus multa rei rusticæ Scriptores, & Virgilius in Georgicis, & Aratus in Phænomenis, versus finem. hi enim motus in auibus & aliis animalibus ex eo proueniunt, quòd dum mutatio auræ ingruit,

45
Possumus illa vti ut signis naturalibus.

Vertuntur species animorum, & pectora motus Nunc alios, alios dum nubila ventus agebat

Quomodo motus & cantus auium sit signum tempestatis.

Concipiunt. hinc ille auium concentus in agris; ut ait Virgilius. mutatio enim æris afficit corporis auium, vel cerebrum aut spiritus animales, quam affectionem occulta naturæ consensione phantasia statim percipit, & per modum conuenientis aut disconuenientis apprehendit, & exteriùs volatu vel voce significat: homines non ita præsentunt ista, tum quia phantasia aliis est intenta; non enim gubernatur à rebus externis in homine ut in bestiis; sed à ratione & libera voluntate: tum quia insita non est hominibus (nisi fortè ratione morbi, debilitate partis, aut peculiaris temperamenti) occulta illa & peculiaris sympathia cù mutatione cæli, quam videmus in variis animalibus. Fatui tamen & stupidi, quia brutis affines; & sensibus non ratione reguntur, magis diuinant de rebus naturalibus quàm prudentes; & dormientes magis quàm vigilantes; & morti propinqui (nisi fortè doloribus vel stupore sensuum impediuntur) magis quàm sani: partim quia corpora faciliùs afficiuntur externis mutationibus; partim quia phantasia faciliùs percipit.

Huc etiam pertinent coniecturæ Medicorum de temperamento, inclinationibus, ingenio, valetudine, longa breuique vita; quas ex habitu corporis, ex conformatione vultus & figura membrorum, ex colore & similibus capiunt. Item prædictiones illorum de morbis, morte, sanitate, crisi bona vel mala; ex pulsu, colore, sudore, aliisque naturæ excretionibus, suppressionibus, motibus, conturbationibus, & aliis signis, de quibus Hippocrates in Coïcis; & Galenus opusculo de Critibus, & aliis locis.

Dico Secundò, Quando certum est vel probabile, aliqua signa prouenire à Deo, vel singulari eius prouidentia dirigi ad aliquid præsignandum, (quòd tamen perrarum est) non est illicitum aliquam ex illis prædictionem capere de euentibus liberis. Sic columba deferens ramum oliuæ virentibus foliis, erat signum, placatum esse Dominum, & aquas diluuij exhaustas, Genes. 8. Sic iris est signum non ampliùs delendi mundi per aquas, Genes. 9. Verbum Rebeccæ, *Bibe domine mi, quin & camelis tuis hauriam aquam donec cuncti bibant,* erat signum ipsam fore uxorem Isaac, Gen. 24. id enim pro signo petierat Eliézer famulus Abrahæ.

46
Si dirigantur à Deo.

Sic

Sic narratio somnij de pane subcinericio, Iudic. 7. erat signum Gedeoni cadendorum hostium: & verba illa Philistinorum, 1. Reg. 14. *Ascendite ad nos*, erant signum Ionathæ, ipsos fore cadendos: Deus enim hæc ita dirigebat & instituebat vt talia significarent, idque occulta inspiratione iis, qui inde omen caperent, significabat.

47
Si non dirigitur a Deo.

Dico Tertio, Si non constet, vel non sit probabile, huiusmodi ex peculiari Dei prouidentia ad certum euentum liberum præsignandum destinari, superstitionis est ex talibus diuinationem capere. Itaque superstitionis est, ex volatu, garritu, situ, numero auium aut aliorum animalium; ex lineamenti manus, vel aliarum partium corporis, secundum regulas augurum & chiromanticorum, de futuris à causa libera pendentibus pronuntiare. Exempla complura vide apud Valerium Maximum lib. 1. cap. 4. 5. 6.

Ratio, cur sit superstitio.

Ratio est, quia signa ista non significant illos euentus naturali modo, cum neque sint illorum causa, neque illorum effectus, neque vnà cum illis ab aliqua communi causa pendent: neque ex directione peculiari diuinæ prouidentia; tum quia plerumque sunt fallacia; tum quia sic potius à viris sanctis obseruarentur quam à magis & incantatoribus: ergo significant illos euentus ex directione & institutione dæmonis, qui huiusmodi signa instituit, & euentum, quem præsignari voluit, interdum procurat, vt mentes hominum superstitione & curiositate implicatas, quocumque lubet, impellat. Confirmat id D. Augustinus lib. 2. doct. Christ. cap. 24. ex augurum ritu, qui, vt ipse ait, & antequam obseruent, & postea quam obseruata, signa tenuerint, id agunt ne videant volatus, vel audiant voces auium; quod est euidentis argumentum, hæc nihil valere nisi ex dæmonum pacto.

Itaque qui ex talibus diuinat, Primò, se subiicit disciplina diaboli, vtens regulis ab ipso traditis, tacitumque cum illo commercium habet. Deinde, attribuit illi futurorum liberorum prænotionem, quæ Deo soli est propria. Tertio, Tacitè illum inuocat vt procuret quod prædictum est, ne ars fallere videatur. Huc pertinent omnia, quæ dubit. 5. num. 37. dicta sunt ex D. August. lib. 2. de doct. Christ. cap. 23. & 24. Fieri tamen potest vt solum sit veniale peccatum; vt si homo cogitet, in hoc vel illo casu fieri posse vt talia signa sint à Deo ad aliquid ipsi insinuandum directa; & idèd aliquid faciat vel omitat vt sibi caueat vel consulat in omnem euentum: modò id per se licitum sit. hoc modo feminae & homines parui iudicij huiusmodi signa obseruare solent, & actiones suas ex illis moderari.

Interdum est peccatum veniale.

Quòd interdum vera ex huiusmodi prædicantur, prouenit ex iisdem causis, ex quibus supra n. 43. Astrologos aliquando verum diuinare diximus. Vide exempla quædam huc spectantia apud Valerium Maximum locis supra notatis.

48
Obiectio.

Obiectio Iob. 37. *Qui in manu omnium hominum signat, vt singuli nouerint opera sua.* vbi videtur commendari chiromantia; & Gen. 44. Ioseph dicit fratribus, *An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia?* & œconomus eius, *Scyphus, quem furati estis; ipse est in quo bibit dominus meus, & in quo augurari solet:* ergo Iosephus fuit augur, vel saltem videri voluit; non voluisset autem vir tam sanctus & sapiens talis esse vel videri, si id malum fuisset.

Resp.

Respondeo, Illà sententiã ex lib. Iob adductã

iuxta Lyranum & D. Thomam significari, Deum imprimere varias inclinationes ad varia opera, in potentia operatiua, vel in phantasia cuiusque, vt singuli norint quid sibi congruat. alij enim inclinationem habent ad Mathematicam, alij ad Musicam, alij ad Poësim, alij ad Metaphysicam, alij ad hanc artem mechanicam, alij ad aliam. item pro temporum diuersitate & opportunitate ad diuersa quoque incitantur aggredienda, vt in agricolis constat.

Quidam recentiores, vt Mercerus & Vatablus, sic exponunt, *qui in manu*, id est, per potentiam suam, qua imbres, niues & tempestates inducit, *omnes homines signat*, id est, domi concludit, eos impediens ne possint visere operas suas in agris. Sed 70. & noster Interpres intelligunt de *manu hominis*, non *Dei*. Deinde minutum est illud, quòd homo non possit suos visere operarios.

Vnde accommodatiùs sic intelligetur: *Qui in manu omnium signat*, id est, qui per tempestates, niues, imbres, manus omnium hominum claudit, & otiosas reddit, impediens ab operibus agriculturae & palturae. *Signare in manu* dictum est more Hebræo, pro signare & claudere manum. *Vt singuli sciant opera sua*, id est, vt singuli sibi prospiciant quid quouis tempore agere debeant. vel vt singuli sciant, opera sua pendere à Deo: vnde 70. vertunt, *vt singuli norint infirmitatem suam*. Vide nostrum Pinedam hunc locum fusè & egregiè explicantem.

Ad locum Genesis dici potest cum D. Thoma art. 7. ad 1. & D. August. qq. in Genesim cap. 145. id à Iosepho ioco dictum; vel illum locutum ex vulgi opinione, qua summus augur habebatur. Adde, nomen *augurandi* esse generale, & extendi ad omnem diuinationem, etiam ex signis à Deo directis. Itaque Ioseph non voluit videri *augur* vel *diuinus* talis quales erant alij in Ægypto, sed longè excellentior; vt qui spiritu Dei diuinaret, sicut iam antè aliquoties ostenderat; & pro tali illum habebant Ægyptij.

DVBITATIO VIII.

Quousque diuinitio ex somniis sit licita.

D. Thomas art. 6.

Notandum est, somnia posse prouenire ex 50 quinque causis. Primò, Ex singulari Dei Somnia ex prouidentia. Secundò, Ex constitutione caeli vel quinq. caulis. aëris. Tertio, Ex affectione corporis humani. Quarto, Ex præuisiu cogitationibus. Quintò, Ex procuracione dæmonis. Nunc

Dico Primò, Si constet, vel probabile sit, somnium ex peculiari Dei prouidentia fuisse immisissum, fas est homini ex eo capere futurorum prænotionem: Deus enim illa non immittit, nisi ad aliquid significandum, quo hominem moueat vel instruat.

Potest autem id fieri duobus modis. Primò, Dupl. in somniis aliquid significatur. Apprehensione verborum, quando Deus per Angelum facit vt phantasia vel sensus cõmunis concipiat per modum auditus, & veluti alio loquente, certa verba, quibus quid fieri debeat, significatur: & simul mentem reddit certam, vel interna illustratione, vel occulto quodam gustu & experimento,